

# SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vse leto 75 K, za pol leta 3 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hoče sam prejeti, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljave naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterstopne peti-vrate po 12 h, če se oznanilo tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstr., upravnništvo pa v pritličju. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravnistva telefon št. 85.

## Unehovpjoča krivica ali najdena hranilna knjižica.

I.

Čitatelji se gotovo še spominjajo na članek, kojega je naš list objavil pod tem naslovom in na pojasnila, katera je proti članku pozneje priobčil g. dr. Furlan. Menili smo, da je zadeva pri kraju, posebno zategadelj, ker smo nasproti dr. Furlanu lojalno postopali. Ta lojalnost je imela svoj vzrok v formi dotičnega našega članka, ki ni bila povsem opravičljiva. Jedro članka pa je bilo zdravo, in v tem pogledu tudi v pojasnilu g. dr. Furlana razmerje čisto nič spremenilo ni! Sedaj pa so Vladimir okrog dr. Furlana zadevo v dr. Tumovem kamniškem moniterju znova pregledali, in odgovarjati moramo brez ozira na to, se li dr. Furlan sam skriva za „Našim listem“ ali ne. Da si hočejo „akademiki“ pri „Našem listu“, kakor zatrjujejo, vedno le dostojno in stvarno pisati, zasukali so stvar na osebno polje, „češ, da je hotel dr. Tavčar svojem kolegu dr. Furlanu glavo odsekati, ker ga jezi, da je njegova pisarna v dotični pravdi, ki je bila privatna zadeva, propadla.“ Da na ta osebni insult ne bodedo molčali, je moral dr. Furlan vedeti, ako se je z njegovim dovoljenjem ali pa vsaj njegovo vednostjo sprožila strupena pšica v kričavem „Našem listu!“

Sedaj k stvari! Predvsem moramo z vso odločnostjo zavrniti mnenje, da so pravde, katere vodijo odvetniki, nekaj zasebnega, nekaj takega, za kar se javnost brigati nima. To mnenje je naravnost otročje, ker se dandanes pravde javno razpravljajo, in v tem tiči velik napredek našega pravosodja. Kakor pravde, tako spadajo tudi odvetniki, ki so važen faktor v pravosodju, pod javno kontrolo, in bolj kot je stroga ta kontrola, tem boljše za odvetnike same! V tem oziru se z Marksovimi dojenčki nočemo dalje prepirati, resnica je brezdvajbeno na naši strani!

Dalje se ima pripoznati, da po-

ložaj odvetnikov v Ljubljani, v kolikor prihaja njihov stan v poštev, nikakor ni tak, da bi bila nepotrebna vsaka javna kontrola in nepotrebna vsaka javna kritika. Število naših odvetnikov se je v deželnem stolnem mestu nenaravno pomnožilo, iz česar so se rodile razmere, kakor jih včasih opazujemo po ogrskih mestih. Odvetništvo je padlo na nekaj obrtniški nivo, in samo ob sebi je umavno, da se je vsled tega izcimil konkurenčni boj, v katerem odločuje širokoustna reklama. Nikakor nočemo trditi pri tem, da se godi kaj takega, kar bi se po obstoječih zakonih preganjati moglo, kršijo se le zakoni spodobnosti, ti pa dostikrat na prav krut način. Pri tem ne mislimo na navado, da lazi odvetnik, če je pri sodišču vlogo napravil, okrog dotičnega referenta ter mu skuša sugerirati pravniške svoje nazore, in to še prej, nego je dotična zadeva v razpravo dospela. Tudi pustimo pri strani mladega odvetnika, ki je kot svetopisemski oče izgubljenega sina prijel tedenske gostije ter je k njim vabil vse sodnike, s katerimi je v prvi vrsti kaj posla imel. Kaj takega škoduje tako sodniku, kakor odvetniku! Ker se je opustilo, bodi to pregrnjeno s plaščem krščanske ljubezni! Le mimogrede omenjamo, da nastopajo nekaki agentje, ki iz ulice podijo posamezne klijente v posamezne pisarne. Tako se je zgodilo, da je v znani gostilni pri „Tišlerju“ hodil človek od mize do mize ter vpil: „Možje, če potrebujete kakega odvetnika, pojdite k Furlanu, ta je sedaj v Ljubljani najboljši dohtar! Tudi sodniki ga imajo radi, ker jih vabi na večerje!“ Istotako se je pripetilo, da je pred hišo tega ali onega odvetnika celi dan čepel človek ter prežal, če pride kak kmet. Če je prišel, je hitel za njim v vežo ter mu govoril: „Kaj boš tu sem hodil! Pojdi k Furlanu, je cenejši in boljši! Zveze takih ljudi s to ali ono pisarno se ne morejo dokazati, a žalostno je pa vendar, da se kaj takega pripetiti more! Javnost dobiva vtiske, ki škodujejo odvetni-

škemu stanu, in to tudi takrat, ko se zveza med odvetnikom in „agentom“ ni mogla dokazati. Ta dokaz je v odvetniškem disciplinarnem postopanju nemogoč. Dotični priganjač ostane vsekar neznan človek; kmet, ki mu je padel v pest, ga res ne pozna, prizadeti odvetnik pa se tudi izgovarja, da dotičnika ne pozna. Vsekako pa je stvar žalostna in celemu odvetniškemu stanu zelo kvarljiva.

Ali o vsem tem danes nočemo obširneje govoriti. Pride že še čas, ko se bode morda tudi na tem polju še kaj spregovoriti moglo. Za danes le svarimo, pri čemer nas pa ničesar drugega ne vodi, nego ljubezen do odvetniškega stanu!

Danes se imamo pečati z drugimi zadevami, ki se ne kažejo po ulicah, in katerih, ako nisi slučajno sam jurist, niti ne opaziš. Ali vzlic temu so te zadeve nevarno orožje v konkurenčnem boju med modernimi advokati. Moderno je namreč postalo, da kažejo naši mlajši odvetniki — tu imamo v mislih pravzaprav samo dr. Furlana —, ako so kako stvar prevzeli, nekako pretirano, nekako, če se smemo tako izraziti, divjo energijo. Stvar se mora dobiti, naj si boše s temi ali drugimi sredstvi! In med tako sredstvo spada v prvi vrsti tisto, kar se je svoj čas imenovalo „svojemu kolegu stranko ukrasti“. Ne ukrasti v ekspanzarske namene, temveč v dokazne namene! To se pravi: skuša se z nasprotno stranko za hrbtom njenega zastopnika priti v dotiko ter ji iztisniti kako nepremišljeno besedo, katero se cvre potem kot važno „priznanje“. Taka zahrbtna „priznanja“ so pa večkrat nastopila pred ljubljanskimi sodišči in za poslušalca — odvetnika, je bil najmučnejši prizor, ko je pričel odvetnik, njegov koncipient, in še kak pisar, da je po drugem odvetniku zastopan kmet, v pisarni, v kateri je bil tožen, to in to izrečno pripoznal. Pripoznal pa je vselej nekaj takega, kar je bilo odločilno za pravdo! Ogledimo si sedaj tipičen slučaj! Pred ljubljanskim sodiščem nastopita odvetnika A in B. Vsak pri-

pelje, kakor je navada, svojega kmeta sabo. Pravda je tekla za svet, o kojem je trdil toženi, da ga poseduje že več nego 30 let in da tudi v mapi pripada k njegovi parceli. Tožitelj se je skliceval v prvi vrsti na mapo. Ko je odvetnik B za toženega dajal dolgo vrsto prič „na protokol“, podal se je zastopnik tožitelja na hodnik ter je zapredel ondi čakajočega kmetiča-nasprotnika v prijazen in poljuden razgovor. Toženemu kmetiču je ta prijaznost nasprotnega odvetnika, (ki bi po božjih in človeških postavah moral biti njegov — kmetičev — najhujši sovražnik) silno dopadla. Le največji poštenjak more s svojim sovražnikom tako prijazen biti! In prijazni gospod je pričel kmetiču v ušesa trobiti, da je pač nepotrebno, da se kličejo priče k sodišču, da bode to veliko denarja stalo in da bi bilo najpametneje, če bi se na „mapo“ poravnala. In toženi je izdihnil: Pa naj bo! Kakor blisk je švignil tožiteljev odvetnik v sodno sobo in v triumfu naznanil, da je vsaka razprava glede priposestovanja nepotrebna, ker se je ravno sedaj na hodniku s toženim tako poravnal, da naj katastrska mapa odloči. Dokaz: tožiteljev odvetnik kot priča. Advokat B je kisló gledal, pa si ni mogel pomagati: za njegovim hrbtom se je sklenila poravnava, katera je njegovi stranki odjedla dokaz priposestovanja. To poravnavo pa je tožiteljev zastopnik — recimo odvetnik A — temlažje sklenil, ker je bil po inženirju dal svet že pred razpravo premeriti ter je pri poravnavi na hodniku imel v žepu tehnično izdelani operat, iz kojega je izhajalo, da spada prepirni svet k parceli njegove stranke, a ne k parceli kmetiča, kateremu je sladko prigovarjal, da je najpametnejše „na mapo se zgledati“. To je slučaj, pri katerem je „odvetnik nasprotnemu odvetniku stranko snedel“. Vzlic temu, da kaj takega ni kaznjivo, zastopamo mnenje, da se pošten odvetnik takih sredstev poslužiti ne sme, če mu je na časti stanu kaj ležeče, katerega član je!

## Preosnova ministrstva.

Gradec 21. januarja. Nemški listi izjavljajo, da se Nemci odpovedo svojemu posebnemu ministrstvu, temuč želijo bolj, da dobi pl. Derschatta kak portfelj v ministrstvu. V poštev pride pri tem ali trgovinsko ali železniško ministrstvo. Drugi nemški politiki pa nasvetujejo, naj se Nemci za sedaj zadovoljijo s svojim ministrom portfelja, pač pa naj zahtevajo, da zasede mesto vrhovnega poštneega in brzojavnega ravnatelja Nemec.

Dunaj 21. januarja. Sedaj je določena stvar, da se ministrstvo parlamentarizira, in sicer se popolni sedem ministrskih mest: po en nemški, češki in poljski minister brez portfelja, nadalje naučno, finančno, justično in železniško ministrstvo. Katerim strankam se da kateri portfelj, o tem se še vrše pogajanja. Baje se ponudi dr. pl. Derschatti železniško ministrstvo, nekemu članu nemške ljudske stranke (?) finančno, nekemu članu poljskega kluba pa justično ministrstvo. Težave delajo nemški naprednjaki, ki so odločno odklonili vstop v ministrstvo, nadalje pa tudi Poljaki, ki bi se sploh udeležili sestave ministrstva šele tedaj, ako se jim izpolnijo zahteve glede volilne reforme, zahtevajo pa tudi potem razen justičnega tudi naučno ministrstvo zase. Kot kandidata poljskega kluba se imenujeta grof Pininski za justično, in dr. Bobrzynski za naučno ministrstvo.

Praga 21. januarja. Mladocihi so baje pripravljeni, dovoliti Nemcem posebne koncesije glede števil mandatorov, ako vstopijo v preosnovano ministrstvo; nadalje bi baje dovolili Nemcem tretjino uradnikov v državni in deželni službi na Češkem, posebno nemško ravnateljstvo državnih železnic itd. Zato bi Nemci dovolili češko notranje uradovanje in češko vseučilišče, a ne v Brnu niti v Olomucu. Češki listi

## LISTEK.

### Trdina na Reki.

Spisal Josip Starč.  
(Dalje.)

Avstrijski ravnatelj Vidic se temu nasprotstvu nikakor ni upiral; saj je vedel, da je vsak narodni razpor germanizatornim vladnim namenom le na korist. Drugače pa je bilo, ko je v ustavni dobi Ante Mažuranić, glava zagrebške šole, postal ravnatelj reške gimnazije. Ta je strogo pazil na Kurelečevce in pri vsaki najmanjši priliki nam je obširno in strastveno zagovarjal zagreški pravopis. Imel je v mojem razredu latinski jezik, ki nam ga je mnogo lepše predaval, nego mladi moderni profesorji, kajti ni le tesal suho gramatiko, ampak zasladil nam je poduk z mitologičnim in literarnohistoričnim tolmačenjem. Njegovo vedenje proti nam osmošolcem je bilo prijateljsko in vljudno in ni se branil vpuščati se z nami v narodne pogovore. Prikupil se nam je in ljubili smo ga, akoravno smo Kurelečevu pisavo še zmiraj više cenili, nego zagrebško. Sploh pa se je pravopisni prepir po padu absolutizma polegel, kajti

ustavna doba spravila je druga vprašanja na dan. Edini Trdina ni odjenjal ter je še zmeraj neusmiljeno grmel na Zagrebčane brez ozira na to, da je Mažuranić bil naš ravnatelj.

Narodno gibanje je med tem že davnaj prestopilo ozke šolske meje. Povodom smrti češkega učenjaka Hanke, ki je iztaknil glasoviti kraljedvorski rokopis, je reška čitalnica priredila primerno slovesnost, na katero je povabila vso hrvaško inteligencijo ter tudi gimnazijsko mladino. Dopoldne se je za slavnega pokojnika pela pri sv. Vidu črna maša v staroslovenskem jeziku. Učenci prišli smo v cerkev s hrvaško zastavo, katero smo po opravljeni službi božji v slovesnem sprevodu odnesli v narodno čitalnico, s katere ste, pomenljivo za tedanji čas, vihrali hrvaška in madjarska zastava. Zvečer je bila v čitalnici beseda. Rečani so to skazovanje čudno gledali, ali bili so mirni, kakor da se še niso odločili. Kmalu je bilo drugače. V neki odlični reški rodbini je umrla madjarska deklica. Pokopali so jo z glasbo in velikim spremstvom. Ko so jo zagrebli, stopi na gomilo mlad človek in govori pokojnici posmrtni govor. Posebno je naglašal, da je bila Madja-

rica, in jel je na vso moč poveljevat madjarski narod. Poudarjal je, da je Reka madjarsko mesto, ki se mora zopet neposredno združiti z Ogrsko. Na to je hitro razvil madjarsko zastavo in jo kakor največje svetinjo visoko povzdignil in kazal razdraženi in osupli množici. Glasba je zasvirala Rakocijevo popotnico in gromoviti „eviva Ungaria!“ se je razlegalo daleč čez grobje. Zdjaj pa se je sprevod z improvizirano madjarsko zastavo vrnil v mesto ter z njo obhodil vse večje ulice z glasbo in krikom „Eviva Ungaria! Eljen!“

„Alea jacta“, „Kocka je padla“, rekel bi stari Rimljan; in tako je bilo zdaj na Reki. Prebivalci so se za nepregledne čase ločili v dva nasprotna taborja. V hrvaškem so bili profesorji, županijski in sodni uradniki, nekateri veletrgovci ter seveda nadepolna gimnazijska mladina; v madjarskem taboru pa so bili vsi poitalijanci trgovci in kramarji, večina brodarjev, magistratualci, odvisni in nezavedni mali obrtniki, mornarji in preprosti težaki in fakini. Poslednji so se po malem organizirali za izživanje, a za večje demonstracije so od nekd dobivali tudi nagrade v gotovem novcu. Njihova prednja straža

so bili mladi potepuhi in ulični glavci, kakršnih se ne manjka v nobenem primorskem mestu. Med glavari te čudne vojske se je najbolj iztical neki krznar, pristni Kranjec, ki pač ni vedel, kaj dela. Na glavi je vedno nosil kalpak z madjarskim grbom in rdečo-belo-zeleno kokardo, a v roki je imel madjarski fokoš, to je z železom okovano palico, kateri je držaj bila sekirica in bat. Ti ljudje so Hrvate pozdravljali z najostudnejšimi psovskami, a napadali so jih tudi s pestjo in kamenjem. Dobro so vedeli, kdo je bolj, kdo manj nevaren nasprotnik. Posebno radi so zalezovali našega Trdina, ki se pa ni nobenega ustrašil ter bil v mraku zmeraj obožen, če je šel od doma.

Gimnazijski dijaki smo bili najbolj izvrženi napadanjem rečenih prostakov in surovežev. Jeli smo se torej tudi mi organizirati. Z dovoljenjem ravnatelja in učiteljskega zbora smo ustanovili „djačko čitaonico“ za narodno literarno naobrazbo. Domoljubni Bakarčić nam je v svoji hiši brez plačila prepustil primerno sobo; nekatera uredništva so nam brezplačno pošiljala svoje časopise, druge so nam podarili reški domoljubi; istim potem smo nabirali hrvaških knjig; a spisovali smo vsak

teden list „Primorac“, ki so nam ga v županiji brezplačno litografirali. V navzočnosti ravnateljskega zastopnika, profesorja Slamnika, smo se sešli v prvo glavno skupščino, ki je izvolila odbor, a mene za predsednika. Nasprotnikom hrvašva je „djačka čitaonica“ dobro došla, kajti zdaj so imeli gotovo, vidljivo stvar, v katero so se mogli zaletavati; pa tudi policija je budno pazila, kaj se tam godi. Bilo je vse dobro, dokler nismo napravili malo besedo, na katero smo povabili samo naše profesorje. Ali je bilo dovolj; imeli smo goste! V sobi je bila velika soparica; odprli smo okna in navdušeni govorili ter hrvaško in slovensko petje je donelo na ulico, kjer se je zbrala množica prostih naših nasprotnikov, in ne ve se, kdo je še bil med njimi. Kmalu potem me je ravnatelj predse pozval in moral sem mu natanko povedati vse, kar se je kdaj godilo v naši čitalnici, zlasti oni večer na besedi. Rekel mi je odkritosrečno, da je iz Zagreba dobil nalog, da o tem poroča vladi. Dobro nas je zagovarjal, in vlada ni drugega zahtevala, nego da se je naše društvo moralo preseliti v gimnazijsko poslopje.

(Dalje prih.)

zahtevajo, naj mladočeski politiki vprašajo tudi poprej druge češke stranke za svet, a protestujejo odločno proti temu, da bi se Nemcem dale kakakoli koncesije, ker morajo itak v bodočem parlamentu imeti Slovani večino, in ako so solidarni med seboj, jim ni treba sklepati z Nemci nikakih kompromisov.

### Volilna reforma.

Dunaj 21. januarja. Vladni načrt o volilni reformi je izdelan za vse dežele razen Galicije in Nižje Avstrije. Za Bukovino se je izdelal pretečeni teden ter je ves čas tudi sodeloval deželni predsednik Bleyleben.

Inomest 21. januarja. V Meranu je imel včeraj posl. Perathoner volilni shod ter je razpravljal o volilni reformi. Povedal je, da bodo Nemci vsled volilne reforme izgubili skoraj tretjino mandatov. Glede reforme gosposke zbornice je izjavil, da morajo strokovne zadruge dobiti primerno zastopstvo.

### Moravski deželni zbor.

Brno 21. januarja. V včerajšnji zaključni seji je bil proračun odobren. Naklade so se določile v dosedanji visokosti. Pred zaključkom zasedanja so govorili deželni glavar, namestnik in posl. grof Dubsky.

### Kriza na Ogrskem.

Dunaj 21. januarja. Ako je verjeti raznim časniškim vestem, je bila včeraj pod cesarjevim predsedstvom generalna konferenca zaradi ogrske krize. Povabljeni so bili h konferenci tudi poveljniki vseh vojev.

Budapešta 21. januarja. Vlada je sklenila, da pomnoži orožništvo za 870 moških, 145 postaj in 14 komand. Dokler se to ne izvede, ostane 540 vojakov prideljenih orožnikom.

### Spor s Srbijo.

Belgrad 21. januarja. Na noto avstro-ogrsko vlade, naj Srbija ne predloži skupščini srbsko-bolgarske carinske zveze, dokler se ne zaključijo pogajanja zaradi trgovinske pogodbe z Avstrijo, oziroma da dovoli Srbija na carinski zvezi take izpremembe, ki se zde Avstriji potrebne, je odgovorila srbska vlada, da ustreže glede prve zahteve, a glede izprememb je izjavila, da bo dovolila le take izpremembe, ki jih zahteva narava trgovinske pogodbe z Avstrijo. S takim odgovorom pa Avstrijani bila zadovoljna, temuči zahtevala v novi noti, da se mora srbska izjava ravno tako glasiti, kakor jo je narekovala avstrijska nota. Obenem je dobil avstro-ogrski poslanik v Belgradu naročilo, naj naznani srbski vladi, da se pogajanja zaradi trgovinske pogodbe ne obnove.

### Dogodki na Ruskem.

Petrograd 21. januarja. Tajni revolucionarji so povsod uvideli, da se revolucionarna akcija ne da več nadaljevati, pač pa so sklenili, da se nadaljujejo atentati na višje upravne organe.

Pariz 21. januarja. Glasilo socialnih demokratov za Belgijo „Peuple“ je priobčilo daljši oklic Maksima Gorkega na delavstvo cellega sveta. V oklicu opisuje takisto ruskih revolucionarjev ter pravi, da skuša grof Vitte oropati delavce uspehov, ki so si jih priborili z dosedanjimi žrtvami. Oklic zaključuje s proslavo delavstva svetovnega proletarijata in socializma kot delavske vere.

### O novem francoskem predsedniku.

Pariz 21. januarja. Dopisnik „Figara“ je imel z novim predsednikom francoske republike Fallièresom takoj po izvolitvi razgovor. Fallières je izjavil: „Ljudem se je vteplot v glavo, da imam dvojni obraz, da sem v Parizu radikalen, doma pa zmeren. Zmeren sem po naravi in sem tak vedno bil. Na stvari, ki sem veroval nanje pred desetimi leti, danes seveda ne verjamem več, ker je postalo prepričanje drugačno, in najbrže bom v

naslednjih desetih letih imel nove ideje.“

### Volitve v angleški parlament.

London 21. januarja. Do včeraj je bilo izvoljenih: 232 liberalcev, 35 delavskih zastopnikov, 96 unionistov in 82 nacionalistov. Liberalci so pridobili dosedaj 137, delavci pa 28 mandatov. Bivši minister Finlay je pri volitvi propadel. Unionisti so pridobili skupno le 8 mandatov.

### Spor med Venezuelo, Francijo in Ameriko.

Pariz 21. januarja. Francija je svoje tri vojne ladje pomaknila blizu venezuelskega nabrežja ter pričakuje še dve ladji iz Evrope. Položaj v Venezueli se je zelo poostрил, ker je oholi predsednik Castro tudi ameriškega poslanika Russella razžalil na podoben način kakor francoskega konzula. Tudi je baje venezuelska vlada pridržala tri zelo važne brzojavke, ki jih je poslala francoska vlada svojemu zastopniku. Ako se predsednik Castro ne poniža ter prosi obe državi odpuščanja, izcimi se lahko vojna.

## Dnevne vesti.

V Ljubljani, 22. januarja.

— **Občinski svet ljubljanski** ima v torek dne 23. januarja t. m. ob 5. uri popoldne izredno sejo. Na dnevnem redu so naznanila predsedništva in poročila: O prošnji posestnika Jaromirja Hanuša, da se izpremeni občinskega sveta sklep glede načina zazidave Khunove ceste; o končnem obračunu za jubilejsko ubožnico v Vodmatu; o oddaji dobave klesarskih del in materiala za dobo 1906—1908; o oddaji stavbnega in rezanega lesa za dobo 1906—1908; o uspehu dražbe za oddajo posipalnega materiala za dobo 1906 do 1908; o oddaji snaženja šolskih sob v hiši baronice de Trauxove na Bregu; o prošnji šolskega vodstva na Karolinski zemlji za zvišanje nagrade za snaženje in kurjavo; o uporabi Matevžetove ustanove; o županovnem nasvetu, da se poviša mezda klavnišnim hlapcem; o dovolitvi nagrade nekemu uslužbencu.

— **Deželnemu predsedniku Schwarzu** se je nekaj primerilo, kar mu je gotovo skrajno neprijetno. Časopis, ki ga vzame snažen človek samo s studom v roke, časopis, ki ga izdaja duhovščina, da v njem spodobnim ljudem čast krade, umazani „Slovenec“, je dež. predsednika gosp. Schwarz začet javno hvaliti. Nekaj časa se je „Slovenec“ premagoval in se držal nekako rezervirano, ali zdaj se mu ne zdi več potrebno, da bi prikrival svoja čuvstva in javno je razodel svoje ljubezensko razmerje z dež. predsednikom g. Schwarzem. Sodimo, da si je g. dež. predsednik to drugače predstavljal. Hotel je imeti tiho ljubezen s klerikalci; tako: „Blamir mich nicht, mein schönes Kind, und grüss' mich nicht unter den Linden.“ — „Slovenec“ pa je napravil kakor kaka stara cigara, rica svojemu civilnemu ljubimcu in se je javno pobahal s svojim ljubezenskim razmerjem z dež. predsednikom. Mislimo, da bo dež. predsednik g. Schwarz prav malo vesel tega razkritja. Sicer še ni dolgo na Kranjskem, ali toliko je že lahko spoznal, da je ni večje sramote za človeka, kakor če ga pohvali list za častikrajo.

— **Volitev jeseniškega župana in računice jeseniškega župnika.** Župnik Zabukovec, ki bi rad pokazal pri vsaki priliki Jeseničanom in slovenski javnosti — kaj da zna, piše v sobotnem „Slovenecu“: 1.) Volitev (župana) je na vsak način **neveljavna**, ker je tudi z enim namestnikom **bilo navzočih 17 odbornikov**, pa bi jih bilo moralo biti **18**. 2.) Parvstio spodaj piše sledeče: **Vseh odbornikov na Jeseniceh je sedaj 24**, če pridenemo še „nova virilista“ Markeža in Mesarja — 26. Tri četrtine od 26 je 19½, torej bi moralo biti pri volitvi navzočih 20, ali če hočemo najmileje odločiti 19; **v resnici pa je bilo navzočih z Markežem in Mesarjem le 18 moških**, ki

so volili za župana Trevna, **torej volitev ne more obveljati**. Torej prvič neveljavna, ker je bilo navzočih 17 odbornikov, drugič neveljavna, ker je bilo navzočih 18 odbornikov, čeprav je sedaj na Jesenicah, kakor sam trdi in kar je faktično res — odbornikov in virilistov — **24**, ne pa 26, ker sta gg. Markež in Mesar tudi danes, kakor takrat, odbornika, ne pa „nova virilista“. Mimogrede moramo tu Zabukovca poučiti, da je po občinski aritmetiki ¾ večina od 26—21, ne pa 19½, ker je šele 28 deljivo s 4. Kar se pa tiče volitve župana, je bila stvar tako-le: Od **24** odbornikov in virilistov je bilo navzočih pri otvoritvi seje **18** moških, in sicer od teh 3 virilisti, 13 odbornikov in 2 namestnika. Pred sejo je namreč županov namestnik g. A. Treven obvestil prišedšega g. okrajnega glavarja pl. Detela, da sta dva odbornika **zadržana** priti k seji. Prvi, Viktor Plahutar, se je javil bolnega, drugi, Josip Klinar, je naročil po svoji rodbini izjaviti gg. svetovalec A. Trevnu, Lovro Balohu in odborniku Višnjaru, ki so prišli v njegovo hišo poizvedovat vzroke njegove odsotnosti, da je zadržan priti k seji, ker ima nujni posel na Rovtih. Občinski red pa pravi, **da lahko župan „pokliče“ v sejo namestnika, če „je“ kak odbornik „zadržan“ priti v sejo** (bei zeitweiser Verhinderung). Na občinski red v tem obziru nikjer ne krati županu pravice do lastne inicijative, pravice sam poizvedovati po vzroku zakaj da je kak odbornik zadržan, ali odločevati o dejstvu, da-li hoče tega odbornika sam opravičiti ali kaznovati z občinskim sklepom. V predležečem slučaju je opravičil oboj odbornika in ker se je prepričal, da sta **zadržana**, ni predlagal njih kaznitev, nego poklical sporazumno z g. okrajnim glavarjem v sejo njih namestnika, katera sta se določila po spisih preteklih volitev. Ko sta prišla oboj namestnika, gg. Vovk in Puc, prešel je g. okrajni glavar število 18 navzočih opravičenih pristvovalcev seje in ko je konstatiral sklepčnost seje ter zakonitost postopanja, ter opozoril sklicatelja seje na eventualnost pritožbe od strani obstruventov, češ, da sta se omenjena dva odbornika morda radi političnih vzrokov javila zadržana, je prosil gosp. Trevna, da otvori sejo. G. Treven je izjavil, da so za njega merodajne le izjave bodisi pismene ali ustne, ne pa tajne misli in naklepi odbornikov, katerih vedeti ne more, osobito ker ima vsak pravico, odkrito reči, da v sejo iti noče, naglašal, da nima vzroka dvomiti o resničljivosti odbornikov in **nato otvoril sejo**. Volilo se je po listkih in izvoljen je bil za župana gosp. A. Treven. Z vzklikom je bil nato voljen še g. A. Noč kot četrti svetovalec, z občinskim sklepom pa kaznovani vsi odborniki, katere opravičiti g. župan ni imel vzroka. Tako se je vršila ta seja **točno in dobesedno po občinskem redu za vojvodino Kranjsko**, katerega izpreminjal ne bo niti Zabukovec niti kdo drugi, tem manj, če se gre za to, zdrobiti občini škodljivo in mogoče celo leto trajajočo obstrukcijo.

— **Občinske volitve v Knežaku** je c. kr. deželna vlada razveljavila. O tem razveljavljanju bomo še govorili. Danes konstatiramo le toliko, da vse kaže, da je deželna vlada upoštevala klerikalne želje, čemur se pri sedanjih razmerah ni čuditi. Saj se poznamo! V ostalem pa pričakujemo novih volitev povsem ravnodušno. „Slovenec“ dopisnik je seveda to priliko takoj porabil, da je zagnal poleno na župana Česnika, češ, da je „župan Česnik moralni provzročitelj mučne knežške afere ter vreden kazni“. Na to podlost za danes konstatiramo samo dejstvo, da so dotične volitve, pri katerih se je rodila knežška afera, potrjene, torej so se vršile pravilno; ovržene pa so le volitve, ki so se vršile čez tri mesece pozneje, pri katerih pa ni bilo nikake afere. Klerikalni hujskači so se torej zopet grdo lagali, kar nas pa nikakor ni presenetilo. Več o tem prihodnjič.

— **Služaj sarajevskega nadškola Stadlerja.** Pristojna oblast je obsodila sarajevskega nadškola Stadlerja na 500 K globe, njegovega kaplana Buljana na 40 K globe, ker sta krstila 22letnega mohamedanca Mehmeda Sinanovića. Za Bosno in Hercegovino velja posebna naredba glede prestopa iz ene vere v drugo. Ta naredba je postava, katere se mora vsak držati in kdor se je ne drži, zapade seveda kazni. Nadškof Stadler pa se te postave noče držati. Že večkrat se je zgodilo, da je predrzno prelomil to postavo. Zdaj se je to novič zgodilo in zaradi tega je bil obsojen. Šele po tej obsodbi je postal njegov slučaj občeanimiv. Stadler je namreč vladi pisal, da se ne podvrže rečenemu zakonu in da tega zakona ne prizna, ker ga papež ne prizna; zato zakon zanj ne obstoji, zato ne bo plačal globe in bo tudi še naprej krstil, kogar bo hotel. To je že vrhunec klerikalne predrznosti. Če Stadlerju zakon ni všeč, ima pravico, da dela, kolikor je mogoče, da se ta zakon premeni; ali dokler zakon velja, ga mora vsak spoštovati, pa bodi tudi nadškof. Stadlerjevo stališče je naravnost revolucionarno. Nadškof je pokazal, da postavlja papeža nad državo. Kam bi prišle razmere v Bosni in Hercegovini, če bi mohamedanci rekli, da priznavajo samo tiste postave, ki jih je odobril turški sultan, pravoslavni pa, da priznavajo le tiste postave, ki jih je odobril patrijarh v Carigradu. Ako se nadškof ne spokori, zna nastati med njim in vlado jako zanimiv konflikt. Z ozirom na to, da je Stadler že opetovano kršil omejenji zakon, bi bilo pač najbolje, ako bi vlada postopala proti njemu s primerno strogostjo. Če Stadler ne plača globe, naj ga zapro, na vsak način pa naj ga odstavijo, kajti človek, ki neče spoštovati veljavnih postav in se drzne javno razglasiti, da se jih tudi v prihodnje ne bo držal, tak človek ne spada na mesto javnega funkcionarja.

— **Vesten duhovnik** je kaplan Braje v Sori pri Medvodah. V Rakovniku je nekega mrliča djal v sv. olje, v kaplaniji pa uči priče, kako naj govore, da bosta onadva fanta zaprta, ki ju po krivem dolže, da sta mu okna pobila. Vendar pri tem poučevanju se je Brajec zgodila nesreča. Ko je v četrtke poklical neko Bukovec k sebi in jo začel učiti, kako naj govori, se je ženska tako razburila, da mu je na stolu umrla. Prst božji, ki rekli klerikalci, če bi se liberalcu kaj takega zgodilo, kaj pa naj mi pravimo?

— **Novoimenovani šolski nadzorniki na Štajerskem so:** za šolske okraje Ormož, Ptuj okolica, Rogatec, Ljutomer in Zgornja Radgona nadučitelj v Rogatecu Ivan Dreflak; za šolski okraj Maribor okolica, Št. Lenart in Slovenja Bistrica učitelj na šoli okolice celjske, Josip Schmoranzler; za šolske okraje Celje okolica, Vransko, Šmarje in Gornji grad nadučitelj v Grižah Josip Supanek; za šolske okraje Kozje, Sevnica, Brežice in Laško nadučitelj v Trbovljah, Gustav Vodušek; za šolske okraje Marenberg, Šoštanj, Slov. Gradec in Komence učitelj v Gornjem gradu Alojzij Schechel; za mestne šolske okraje Celje, Maribor in Ptuj ravnatelj dež. ženskega učiteljišča v Mariboru Franc Frisch.

— **Repertoir slovenskega gledališča.** Iz pisarne „Dram. društva“ se nam piše: V torek, dne 23. jan., se uprizori prvič na slovenskem odru veseliga „Potujem s hčerko“ ali „Njen sistem“. Spisal je igro dr. Stolba, prevel na slovenščino G. Germ. Pisatelj dr. Stolba je slov. gledališkemu občinstvu dobro znan iz igre „Morska deklica“, katera se je igrala v letih 1902. in 1903. s prav dobrim uspehom. Dr. Stolba je spisal tudi sledeče igre: „Tat“, „Materino delo“, „Vodno društvo“, „Krojač in čevljar“, „Prepovedan sad“ in več drugih. V igri „Potujem s hčerko“ ima prav veliko vlogo gđ. Spurna in glavne vloge moških oseb pa igrajo gg. Dobrovolny, Lier, Nučič, Verovšek; manjše vloge pa gospe Danilova in Kreisova, Dragutinovičeva in Ronovska ter gospoda Dragutinovič in Danilo. Igra je skrbno pripravljena ter bode sl. občinstvo gotovo dobro zabavala.

**Jutrišnja slovenska predstava je nepar** in ne kakor je pomotoma rečeno na gledaliških listih par.

**Dvajsetletnica umetniškega delovanja gospe Danilove.** Včeraj je slavila gospa Danilova dvajsetletnico svojega delovanja pri slovenskem gledališču. Dvajset let naporov in vztrajnega dela znači že mnogo v človeškem življenju, zlasti pa v naših razmerah pri gledališču, ki se je iz malih, neznatnih početkov in šele po težkih krizah moglo dvigniti na ono umetniško stopnjo, ki jo sedaj zavzema v slovenski javnosti. Na slovenskem odru je že dokaj slovenskih umetnikov in umetnic pričelo svojo gledališko kariero, toda večina teh je obrnila slovenski pozornosti hrbet, čim so se dvignili na ono stopnjo umetnosti, da so si lahko iskali priznanja in kruha drugodi. Gospa Danilova je ena izmed redkih slovenskih igralk, ki je pričela svoj gledališki debut na slovenskem odru in postala vsled svoje darovitosti in marljivega, vztrajnega dela prva in najboljša igralka slovenska, ki je od svojega prvega nastopa pa do danes ostala zvesta slovenskemu gledališču. Ni naš namen, da bi obširno in podrobno razpravljali in ocenjevali njeno delovanje v dolgi tej dobi dvajsetih let in naštevati njene zasluge, ki si jih je pridobila za slovensko gledališče na polju igralske umetnosti, naglašamo samo, da se je slovensko občinstvo v tem času naučilo ceniti gospo Danilovo ne samo kot najboljšo slovensko igralko, nego tudi kot prvo in edino vzgojiteljico slovenskega ženskega igralskega naraščaja. Ceneč njene zasluge za naše gledališče, ji je „Dramatično društvo“ drage volje dovolilo časten večer, za katerega si je jubilarica izbrala Tolstojev narodno dramo „Moč teme“, ki se je igrala snoči. Kako izredne simpatije uživa gospa Danilova v vseh slojih ljubljanskega slovenskega prebivalstva, je pokazala včerajšnja predstava. Gledališče je bilo razprodano in mnogo občinstva je odšlo, ker ni dobilo prostorov. Tolstojeva drama „Moč teme“ je delo, ki ima sicer dokaj tehničnih napak, ki pa vkljub temu vpliva na človeška čuvstva z neodoljivo, naravnost brutalno silo. Kot moto Tolstojevе drame bi se dale navesti Schillerjeve besede: „Das ist der Fluch der bösen Tat, dass sie fortzeugend immer Böses muss gebären“. Anisja ima grešno razmerje s hlapcem svojega moža Pjotra, Nikito. V slepi svoji strasti in pod vplivom zločeste Nikitove matere Matrone zastrupi Anisja v sporazumljenju z Nikito svojega moža Pjotra in se polasti njegovega denarja. Anisja in Nikita se na to vzameta. Toda sreče ni v njihovi hiši, nad katero plove maščevalen duh umorjenega Pjotra. Nikita začne sedaj, kakor preje z Anisjo, grešno razmerje z Anisjino pastorko Akulino. To razmerje ne ostane brez posledic. Da se prikrije sramota, skleneta Anisja in Nikitova mati Matrona, da se mora Akalina omožiti, preje pa spraviti njen otrok s sveta. V to pregovorita Nikito, v katerem se je že jela vzbujati vest, da zadavi svojega in Akulininega otroka in ga pokoplje v kleti. Akulina dobi ženina. Pred poroko bi moral Nikita kot hišni gospodar blagosloviti Akulino. V tem trenutku se v njem z vso vohemenco vzbudi vest, da uvidi veličino svojih zločinov; črn obup ga objame, končati se hoče, a v zadnjem hipu znaga njegova boljša stran, da pred zbrano „sosesko pravoslavno“ skesano prizna svoje zločine in se izroči roki pravice. — Tolstoj nam slika v svoji drami najtemnejše strani človeškega življenja; strast, ki ne pozna mej, propalost in pohotnost kraljujeta v njej; niti en svetel žarek ne posije v temo, v kalužo, v kateri se vrši dejanje. Vse je v drami mračno, mrklo in iz nje puhti smrdet duha propalosti in nenravnosti, da se s studom obračamo od teh ogabnih slik. In pisatelj je imel namen s svojim delom vzbuditi stud; zato je porabil najbrutalnejša sredstva, da izzove v gledalcih čim največji stud, sredstva, ki sicer nimajo mesta v dramatični umetnosti. Takšno sredstvo je n. pr. uporabil v predzadnjem dejanju, ko zadavijo Akulininega otroka in ga pokopljejo v kleti. Prizor, ko sliši Anjutka v sobi, kako ropoče v kleti lopata, kako pokajo kosti nedolžne žrtve, je skrajno surov in človek bi moral imeti jeklene živce, ako bi ga to ne razburilo in ne izzvalo v njem najskrajnejšega stada. To dejanje, ki je do skrajnosti surovo in ki je samo na sebi že silno dolgo, bi se moral v interesu drame znatno krajšati. — Igralo se je včeraj vobče prav dobro, samo tempo v igranju je bilo odločno prepočasno. To in dolgi odmori so tudi zakrivali, da je predstava trajala do enajstih, kar je bilo velika muka za občinstvo, ako se uvažuje, da je drama sama na sebi utrudljiva in silno vpliva na živce. Največjo pozornost je seveda zabujala jubilarica, ki je igrala vlogo Anisje. V isti vlogi je nastopila že



